

Kunnskap om kunnskap

Nasjonalbiblioteket ved inngangen til det 21. århundre

VIGDIS MOE SKARSTEIN
Nasjonalbibliotekar

Nasjonalbiblioteket har en ambisjon om å bli et av Europas mest moderne og spennende nasjonalbibliotek. Hvordan skal vi lykkes med det ved inngangen til det 21. århundre? Først og fremst ved å ha- og å utvikle kunnskap.

Kunnskap

Basis er at vi har materiale innen alle fagdisipliner. Da må vi også ha kunnskap og kompetanse innen alle fag.

Nasjonalbiblioteket har et rikt historisk materiale. I tillegg har vi et godt utgangspunkt ved at Norge har en av verdens mest moderne pliktavleveringslover. Den er medieuavhengig. Det vil si at alt

som publiseres av interesse for allmennheten, enten det er bøker, aviser, tidsskrifter, bilder, musikk, kringkasting eller elektroniske dokumenter, skal leveres til Nasjonalbiblioteket for oppbevaring i et tusenårsperspektiv. Vi skal også ta vare på de digitale signalene som bare er ment for skjerm.

Dette multimediale utgangspunktet gir oss et annet perspektiv for utviklingen av et nasjonalbibliotek enn det som historisk sett har vært slike institusjoners rolle. Det gir spennende muligheter i forhold til å dokumentere kunnskap på tvers av medietyper. Det gir muligheter for ny metodikk for kunnskapsutvikling og formidling. Det gir både muligheter og utfordringer i forhold til metodikk for bevaring og volum. Men først og fremst gir det oss et overflodighetshorn av kunnskap og opplevelse som avspeiler det som skjer i samtida. For å kunne bygge opp slike samlinger og å formidle dem til alle som trenger dem, trengs kunnskap i mange betydninger av ordet.

Kunnskap om kunnskap

I bunnen ligger at Nasjonalbiblioteket er et forskningsbibliotek. Det innebærer å ha kunnskap om kunnskap, om kunnskapens disipliner og strukturer. Vi skal legge til rette det materiale vi har slik at det kan forskes på det. Det betyr at vi må ha vitenskapelig og faglig kompetanse med samme bakgrunn som forskerne, slik at vi kan ha en løpende dialog med dem om hva som til enhver tid er relevant, og slik at vi kan utnytte den kunnskap som genereres til formidling. Vi må ha forståelse for og innsyn i utviklingen både av de vitenskapelige disiplinene og om interdisiplinariteten, tverrfagligheten.

Dersom Nasjonalbiblioteket skal avspeile det som skjer i samfunnet, må vi være mer enn et humanistisk bibliotek. I dag er teknologien en viktig drivkraft i utviklingen, og en stor del av det som publiseres,

dreier seg om teknologi og naturvitenskap. Samfunnsvitenskapen som analyserer og systematiserer kunnskap om utviklingen, må også finnes i tillegg til det humanistiske som et akademisk korrektiv. Den økte vektleggingen av det interdisiplinære kommer også fram i samlingene og må avspeiles i hvordan vi bygger opp og bruker den kompetanse som finnes innen de ulike disipliner og forståelsesformer.

Nasjonalbiblioteket er et forskningsbibliotek og ikke et forskningsinstitutt. Vår oppgave er derfor først og fremst å legge til rette for andres forskning.

For å utvikle kunnskap om kunnskapen, må Nasjonalbiblioteket imidlertid også drive egen forskning, innenfor kunnskapsorganisering og på innholdet i de samlingene vi har. Det er nødvendig for å kunne formidle innholdet, både til forskere og studenter og til et allment interessert publikum.

Slik skaper vi den nødvendige bevissthet om kunnskapshistorien som en del av vår åndshistorie og vitenskapshistorie. Slik bidrar vi til at kunnskapens kvalitet bygger på kunnskapshistorien. Slik utvikler vi kunnskapshistorien.

Et spesielt område for faglig utvikling er bibliografier. Nasjonalbiblioteket tar mål av seg til å være et senter som setter standarden for nasjonalbibliografien, og som også produserer bibliografier innen aktuelle emner.

Kunnskap om å organisere kunnskap

Egenarten til bibliotek generelt og nasjonalbibliotek i særdeleshet, er kunnskapen om og erfaringen med å organisere kunnskap for gjenfinning.

Vi må forske og drive utviklingsarbeid for å få svar på spørsmål om hvordan vi skal organisere innholdet i det multimediale materialet slik at det kan finnes igjen både om 1000 år og underveis

Den multimediale utviklingen, teknologiens muligheter og forskning innenfor informatikkområdet gir mulighet for stadig fornyet kompetanse innen feltet organisering av kunnskap. I samarbeid med forsknings- og utdanningsinstitusjoner bør vi være i front på dette området. Vi trenger profesjonsutdannede bibliotekarer for formidling og gjenfinning. Men vi trenger også teknologer og informatikere, kuratorer og folk med nettkompetanse for å svare på nye utfordringer i forhold til større mengder data og økt mangfold av medier. Ikke minst må vi matche mer bevisste brukere – som henter kunnskap

om kunnskap også andre steder enn i bibliotek.

Vi må utvikle strukturer som gir hver enkelt det hun søker. Krav fra samfunnet og enkeltpersoner i en digital verden vil skifte, men i dag er det viktig å kombinere tradisjonell katalogkunst med moderne informatikktilnærming.

Kunnskap om bærerne av kunnskap

Dersom vi skal kunne legge til rette kunnskap og veilede i innholdet, må vi i dag i sterkere grad enn tidligere ha kompetanse på og kunnskap om det materiale som er bærere av kunnskap. At vi både har konvensjonelt og digitalt materiale krever en integrert tilnærming til metodikk for bevaring og formidling. Det krever også spesialkompetanse på de ulike mediers egenart og innholdshistorie. Derfor trenger vi konservatorer og fagfolk innen de ulike områdene, både papir, film, kringkasting, lyd og bilde generelt i tillegg til kunnskap om de elektroniske mediers flyktighet, både i forhold til formater og standarder. Det blir viktig med multi-kompetanse på materialers egenart.

Kunnskap om måten kunnskap etterspørres på

Den viktigste kunnskapen for å kunne organisere kunnskap for gjenfinning på, er imidlertid kunnskapen om hvor brukerne henvender seg for å finne kunnskap og hvordan de formulerer sine behov. Vi vet at et stort flertall av brukerne søker kunnskap gjennom søkemotorer. Da må den kunnskapen vi formidler, finnes der. Det er bl.a. derfor vi har satt i gang storskaladigitalisering både for bevaring og formidling. Den digitale muligheten for gjenfinning gir imidlertid også mulighet for nytenking på formidlingspedagogikk. Det er en spennende utfordring å få til en integrert tenking mellom konvensjonell og digital bevaring og formidling, ikke minst når det gjelder interaktivitet.

Kunnskap på nett

Når vi nå utvikler NBdigital, blir det en ny måte å være nasjonalbibliotek på. I det digitale viskes grensene mellom materialtypene ut. Da kan en søke under ett både i tekst, lyd og bilde. De digitale samlingene blir både et tillegg til de konvensjonelle samlingene – og et speilbilde av dem.

This article can be read in full in the English section in the back of the magazine.